

SECCIÓ DE LLENGUA I LLITERATURA VALENCIANES

Informe de la Secció de Llengua i Lliteratura Valencianes de la RACV sobre l'us de l'expressió "Bellea del Fòc"

La Secció de Llengua i Lliteratura Valencianes de la Real Acadèmia de Cultura Valenciana (fundació pública creada en 1915 per a l'estudi i difusió de la cultura i la llengua valencianes) vol aportar llum a una qüestió que afecta al patrimoni cultural i llingüístic d'Alacant i de tots els valencians.

Cada Sant Joan ix a relluir una polèmica entorn de la denominació de les màximes representants de la festa de les Fogueres. Una controvèrsia artificial, creada de manera interessada en estos últims anys per aquells que volen introduir el terme "*Bellea del Fòc*" contra la tradició i la realitat llingüística d'Alacant i de tot el valencià.

Esta institució prega que ni modes ni ideologies canvien la forma tradicional de "**Bellea del Fòc**" (i el seu plural, "Bellees del Fòc"), triada en 1932 per a donar nom a la màxima representant de la festa, i tan arrelada en terres alacantines des de llavors.

Només aportarem quatre arguments llingüístics per a no allargar-nos massa:

a.- En Alacant i en general en llengua valenciana, es diu *bellea* i no "*bellesa*"; este és un fet evident i una realitat llingüística inqüestionable, que hauria de ser prou per a donar plena carta de naturaleza al seu us. De fet, la forma "*bellesa*" és hui un castellanisme, del castellà "*belleza*", que coincidix en la forma catalana "*bellesa*".

b.- Davant d'eixa realitat, el *Diccionari General de la Llengua Valenciana* d'esta Real Acadèmia de Cultura Valenciana contempla la forma *bellea* de la següent manera:

bellea, bellees (Del llatí vulg. *bellītia, mat. sign.) s. f. Condició de bell. // Cosa bella. // local. Multitud, en abundància: La llimera ha fet una bellea de llimes enguany. // **Bellea del Fòc**, membre femení d'una foguera elegida democràticament per a representar honoríficament a les Fogueres de Sant Joan d'Alacant.

I este mateix diccionari diu sobre el sufix *-ea*:

-ea suf. Sufix que en substantius abstractes femenins, indica la qualitat expressada per l'adjectiu sobre el que es forma: Bellea, pobrea, naturalea, grandea, riquea, noblea...

c.- Si recorrem a la llengua utilitzada pels nostres clàssics més insignes, trobem que les formes valencianes en *-ea* són hegemòniques des dels primers testimonis escrits del nostre idioma. Aixina, trobem *bellea* en Ausias March (contraponent-la a la *llegea*):

A Deu no plach **bellea** a vós donar
sino que fos d' amor serviment
car en tot l'als legea bastanment
en fer tot quant lo món li pot manar.
(Cants d'amor, ca. 1425)

O en Joanot Martorell:

Dient lo emperador tals o semblants paraules, les orelles de Tirant staven atentes a les

SECCIÓ DE LLENGUA I LLITERATURA VALENCIANES

*rahons, e los hulls, d'altra part, contemplaven la gran **bellea** de Carmesina (Tirant lo Blanch, 1490)*

Prenent com a eixemple el *Espill* de Jaume Roig (ca. 1460), trobem que junt a 55 formes acabades en *-ea*, de les quals 35 són de raül diferent, només compareixen 6 en *-esa*, la majoria forçades per l'autor per a conseguir una rima en unes atres paraules en igual terminació. Entre les paraules utilitzades, naturalment, se troba *bellea*:

*...un mirar d'ull
o donatiu,
algun motiu
fals de grandea
o de **bellea**...*

Paraula usada també en normalitat per Corella, en la *Tragèdia de Caldesa* (ca. 1458)

*...una ínclita donzella, en **bellea** sens par, en avisament passant totes les altres, ab gràcia e singularitat tan extrema que seria foll qui en sa presència alguna altra lloàs en estima de tanta vàlua...*

També trobem el substantiu en la *Vita Christi* (1497) d'Isabel de Villena:

*...una gran senyora molt heretada, singular en **bellea** e gràcia sobre totes les dònnes del stat seu, franca de senyoria de pare e de mare...*

Estos tèrmens en *-ea*, com és natural, continuaren sent usats per escriptors valencians de totes les èpoques, i aparegueren ininterrompudament arreplegats en tots els diccionaris valencians fins al *Vocabulari Valencià-Castellà* de Fullana en 1921. També en el del mallorquí Antoni Maria Alcover titulat *Diccionari Català-Valencià-Balear*, a on si busquem "*bellesa*", comprovarem que l'autor tenia ben clar que la forma antiga i valenciana és *bellea*:

Bellesa (ant. i val. bellea)

d.- La realitat és que ningú mai –fins a èpoques recents, per motius extralingüístics– ha posat impediment a l'us de la forma *bellea* en qualsevol registre de l'idioma, ya fora coloquial o formal. Inclús Manuel Sanchis Guarner en la seua *Gramàtica Valenciana* de 1950, encara considerant-la, contradictòriament, un "arcaisme" –puix al mateix temps reconeixia que era l'única forma coneguda en la llengua valenciana actual– acceptava l'us de la forma *bellea* i recordava que era la pròpia de la llengua clàssica. Recordem les seues paraules:

*Pot acceptar-se en la pronunciació culta l'omissió de la s en el sufix abstracte -esa que es fa en quasi tota la Regió Valenciana, per tal com és un arcaisme puix que **en la llengua clàssica era -ea la forma que tenia est sufix.***

I posava tres eixemples: "*pobrea, bellea, tritea*".

Front a estes evidències inqüestionables i objectives, el "Secretariat de Normalització Lingüística" de l'Universitat d'Alacant, en un informe firmat per Rafael Alemany, no donà més raó per a sostindre una suposta preferència de "*bellesa*" sobre *bellea*, que calificar la forma "*bellesa*" de "formal" i la forma valenciana *bellea* de "coloquial", sense donar més raó de pes que la pròpia opinió, en un criteri totalment arbitrari i subjectiu.

SECCIÓ DE LLENGUA I LLITERATURA VALENCIANES

Dit informe, a pesar de la seua debilitat argumentativa, ha servit per a confondre als alacantins de bona fe; fins al punt que, recentment, certs documents oficials de la festa de les Fogueres han substituït l'històric i correcte nom de **Bellea** pel de "Bellea".

L'evidència de l'arbitrarietat i de l'escassa propietat d'eixa decisió és tal, que inclús la pròpia Acadèmia Valenciana de la Llengua (a la qual, per cert, pertany actualment el senyor Alemany) no ha tingut més remei que acceptar a nivell oral i escrit, junt a les formes catalanes, les formes valencianes com *bellea*. En la seua *Gramàtica Normativa Valenciana* diu:

*Són pròpies del valencià estàndard les realitzacions fonètiques següents:
[...] La pronunciació o l'emudiment de la s de la terminació -esa en paraules com ara grandesa [grandéza] o [grandéa], riquesa [rikéza] o [rikéa], vellesa [velléza] o [velléa].
OBSERVACIÓ: Algunes d'estes paraules també es poden representar gràficament amb la terminació -ea: grandea, riquea, vellea.*

Forma esta, *bellea*, també arrellegada per la AVL en el recent *Diccionari Normatiu Valencià*, a on per cert se diu expressament:

bellea del foc f. ETNOL. Reina de la festa de les Fogueres de Sant Joan d'Alacant.

En conclusió,

- 1) La consideració artificialosa i ideològica, per part d'alguns, de les formes acabades en *-ea* com a "coloquials" **no és sostenible** des del punt de vista filològic.
- 2) Al contrari, les formes acabades en *-ea*, com *bellea*, són les hegemòniques en el valencià de totes les èpoques i han vingut sent utilitzades en normalitat pels nostres millors escriptors. Per tant, **són aptes per a un us normal en qualsevol registre de l'idioma, siga formal o coloquial.**
- 3) **Introduir prejuïns extralingüístics** contra les formes llegendàries i diferencials valencianes, ademés d'erosionar el geni propi de l'idioma i laminar la seua riquesa, introduïx en el parlant un **complex d'inferioritat** que afecta a l'autoestima llingüística i a la pròpia salut de la llengua.

Considerant suficients els arguments exposats, se sollicita i recomana que, **a tots els nivells de la festa, se mantinga inalterada la forma tradicional, alacantina i valenciana "Bellea del Fòc", i no s'introduïsquen formes noves poc o gens genuïnes.**